

Mirko MARKOVIĆ

Milena Šotra-Gaćinović, **Rad za narodnooslobodilački pokret iseljenika iz Boke Kotorske u Americi**, Zbornik »Radnički pokret, narodnooslobodilački rat i revolucija u Boki Kotorskoj«, knjiga druga, Herceg-Novi, 1983.

U »Zborniku radova sa naučnog skupa održanog u Herceg-Novom 26, 27, i 28. novembra 1981. godine«, pod naslovom »Radnički pokret, narodnooslobodilački rat i revolucija u Boki Kotorskoj« — knjiga druga, objavljen je i prilog Milene Šotre-Gaćinović: »Rad za narodnooslobodilački pokret iseljenika iz Boke Kotorske u Americi«. U tom prilogu na krajnje bezobziran način kleveće se moja ličnost — i kao čovjeka i kao komuniste, date su totalne laži i besmislice o mom političkom radu u SAD.

Kada sam te Gaćinovičkine koještarije pročitao, u prvi mah upitao sam se, je li tako nešto vrijedno moje pažnje i da li bi uopšte trebalo na to da reagujem. Razmišljajući o tome zaključio sam da bi, u najkraće mogućoj formi, ipak to trebalo da učinim, naročito stoga što je tim klevetama, nažalost, dato prostora u publikaciji jedne renomirane naučne ustanove kakav je Istorijski institut SR Crne Gore, prema kome imam posebno poštovanje.

Ali da krenemo — »in media res«.

Na strani 205 pomenute publikacije piše:

a) »Kako je tamo (u SAD — M. M.) došao Mirko Marković ne zna se...«

Zaista se mi malo ne čudim što Milena Gaćinović »ne zna« kako i otkuda sam ja došao u SAD! Kako bi ona i mogla znati da sam poslije svršenog KUNMZ-a, a kasnije i četvorogodišnje crvene profesure 1935. godine u Moskvi, od Kominterne poslat na politički rad u SAD, — kada je baš te iste godine, tj. 1935. (kakva koincidencija!) na ozloglašanim, takozvanim »petomajskim izborima«, za »narodne« poslanike u Skupštini Kraljevine Jugoslavije, na »zemaljskoj listi« još ozloglašenijeg Bogoljuba Jeftića, njen su-prug pop Vojislav Gaćinović, na javnom glasanju, izabran za

»narodnog« poslanika sreza Bileća. (Vidi list »Politika« od 6. maja 1935. god.)

Kako je uvažena »poslanikovića« i popadija Milena Gaćinović, uopšte, i mogla znati, šta je iste 1935. godine Kominternu rješavala i odlučivala i koga je izabrala za politički rad u SAD?! Da li je Kominternu, možda pogriješila što je o mojim političkim zadacima u SAD izvijestila samo Centralni komitet Komunističke partije SAD, a o tome nije informisala tako »važnu« ličnost kao što je bila popadija odnosno poslanikovića M. Š. Gaćinović?!

Napominjem da je godinu dana prije mog dolaska, tj. 1934, Kominternu u SAD poslala Nikolu Kovačevića. O njegovom radu u SAD pisao sam iscrpnije u knjizi »Jugoslovenski napredni pokret u SAD i Kanadi 1935—1945« i tome nemam šta dodati.

b) »Ne samo da ga nije poslala naša Partija nego je bila odlučno protiv njega...«

Kao dokaz koliko je to bezočna neistina može da posluži i potvrda CK SKJ da sam od 1925. do 1946. godine (gdje sam god bio) radio i djelovao kao predstavnik Komunističke partije Jugoslavije — i u tu svrhu navodim doslovno pomenutu potvrdu — br. 2373 od 13. IX 1954:

»Potvrđuje se da je drug Marković dr Mirko, po odluci partiskog rukovodstva Komunističke partije Jugoslavije, proveo na partiskom radu i u zatvoru, u inostranstvu i u zemlji, u vremenu od 1. januara 1925. do 1. februara 1946. godine«.

Mislim da ovome nije potreban komentar.

Odgovor na famozno (nazovi) pismo Prežihova Voranca, odnosno Lovra Kuhara, sa kojim danas izvjesni manipulišu, dao sam u članku »Okrugli sto — na jedan čošak«, koji je objavljen u listu »Naše novine«, 26. oktobra 1983. u Torontu, Kanada. Kopiju članka ima Istorijski institut SR Crne Gore. Za sada o tome pitanju toliko.

c) ... »nekadašnjeg (podvukao M. M.) Mirka Markovića oni su sada postavili za urednika jednog lista«.

Samo osoba koja je opterećena do sljepila ličnom mržnjom prema drugome, u stanju je da za to drugo lice upotrebi besmisleni pridjev »nekadašnji«. Ali to je intiman problem Milene Šotre.

»Oni« — to je Srpski napredni pokret u SAD, koji me je, u saglasnosti sa CK KP SAD, izabrao za glavnog urednika — ne »jednog lista«, nego konkretno »Slobodne reči« u Pitsburgu — organa Srpskog naprednog pokreta, a godinu dana kasnije i anti-fašističkog kongresa »Vidovdan«.

d) ... Kominternu *nam je* (podvukao M. M.) zabranila svaku vezu sa našom Partijom...«

Šta znači »Kominternu *nam je*«? Na koga se to odnosi (»nam je«)?

Meni, kao dugogodišnjem rukovodiocu Srpskog naprednog pokreta i sekretaru Jugoslovenskog partijskog biroa (možda više nego drugome), poznato je da Milena S. Gaćinović uopšte nije bila član Komunističke partije SAD, pa se zato, samo po sebi, nameće pitanje, na koga se ta izmišljotina »Kominternu nam je zabranila...«, itd. — odnosi?

S jedne strane, članovi KP SAD za jednu tako definisanu i glupu »zabranu« nijesu čuli, niti je o tako nečemu ili sličnom ikada bilo riječi. Sa druge strane apsurdno, totalno glupo i smiješno je uopšte pretpostaviti da je Kominternu takve »instrukcije«, odnosno »zabrane«, uputila jedino Gaćinovićevim parohijanima i »Kolu srpskih sestara« pri crkvi sv. Save u Pitsburgu, gdje je Milena S. G. bila »glavna« ličnost!

A na strani 206 pomenute — Druge knjige nalaze se sljedeće Gaćinovičkine riječi:

b) »Treba reći: da od triju, sa kojima je došao na turneju po Americi popularni pjevač iz Jugoslavije Seferović, djelovao je najinteligentnije i najpoštenije« (1).

Za vrijeme II svjetskog rata i poslije njega — do današnjeg dana, Seferović je bio i ostao vođa najgoreg četničkog ološa u SAD, što je opšte poznata činjenica. Uostalom i zvanično je naslijedio pok. Mihaila Dučića na dužnosti predsjednika Srpske narodne odbrane.

b) »Ali da piše bilo šta, to ne može da ima onu težinu i štetu kao pisanje vojnog komunista M. Markovića«.

A na strani 205, u svom »naučnom« prilogu pomenute publikacije, Gaćinovička me naziva »nekadašnji«, a na str. 206 — »vojni komunista«!

Ali, eto, i ovakve besmislice se štampaju!

c) Na strani 207 Milena Gaćinović tvrdi:

»Po svršetku rata došao je (riječ je o Dragu Kosicu koji je za vrijeme rata bio u američkoj vojsci — M. M.) na staru dužnost u »Slobodnu reč« da njemu, izgrađenom komunisti, glavni urednik bude jedan pop, takoreći, do juče zvani »Srpski Gebels«, koga je Marković ostavio da mu vodi list, i da ga dovede do raspada, kada je i on krenuo za Jugoslaviju«.

Očigledno je da se Gaćinovičkin »kompliment« — »Srpski Gebels« odnosi na književnika Nikolu Drenovca iz Beograda, koji u svojoj knjizi »Od oltara do revolucionara«, štampanoj 1976. godine, opširno piše o tome kako je 1945. godine, poslije mog odlaska u Jugoslaviju, od strane Srpskog naprednog pokreta u SAD izabran za glavnog urednika »Slobodne reči« u Pitsburgu, kao i da je na toj dužnosti ostao do jeseni 1947. godine, kada se vratio u Jugoslaviju. Taj isti, kako kaže Gaćinovička »Srpski Gebels«, je za svoj politički rad u SAD od jugoslovenske vlade odlikovan

visokim ordenom, a koliko mi je poznato, dobio je u Jugoslaviji i specijalnu penziju za nacionalne zasluge.

A kada je već riječ o zvaničnim političkim priznanjima, neka mi bude dopušteno da navedem da sam od AVNOJ-a — u znak priznanja za politički rad u SAD, odlikovan visokim odlikovanjem, a po dolasku u Jugoslaviju dobio sam, pored ostalog, i čin pukovnika JNA.

Neshvatljivo je i to da se u pomenutoj publikaciji, namijenjenoj revolucionarima Boke, govori o meni i mom radu, a ja nijesam Bokelj već Crnogorac iz Pipera. Navedeni apsurd takođe ukazuje da su pomenuti napadi na mene zlonamjerno i tendenciozno isforsirani. (Jedina moja lična veza sa Bokom bila je daleke 1923. godine kada sam kao kurir Partije iz Podgorice u Kotor donio partijsku poštu Adolfu Muku, pa je zatim prenio Vicku Jelaski u Split.)

Nikola DRENOVAC

U Zborniku radova sa naučnog skupa, održanog u Herceg-Novom 26, 27. i 28. novembra 1981. godine (KNJIGA DRUGA, 1983), Milena Šotra-Gaćinović, u svom prilogu »Rad za narodnooslobodilački pokret iseljenika iz Boke Kotorske u Americi«, na strani 207, između ostaloga, kaže i ovo:

»Po svršetku rata došao je (reč je o Dragu Kosiću) na staru dužnost u »Slobodnoj reči«, da njemu, izgrađenom komunisti, glavni urednik bude jedan pop, takoreći do juče zvan »Srpski Gebels«, koga je Marković ostavio da mu vodi list, i da ga dovede do raspada, kada je i on krenuo u Jugoslaviju i ostavio ga tako Kosiću...«

U vezi ove izjave, a istorijske istine radi, stavljam Institutu do znanja: posle odlaska Mirka Markovića i Srđe Price 1945. godine u Jugoslaviju, Glavni odbor Srpskog naprednog pokreta u Americi postavio me je za glavnog i odgovornog urednika »Slobodne reči«. Naglašavam da sam u to vreme, odlukom Crkvenog suda, već bio isključen iz crkve kao »otpadnik od srpstva i pravoslavlja«. Pošto je jasno da se reči, u prilogu Milene Šotre-Gaćinović — »takoreći do juče zvan »Srpski Gebels« — odnose na mene, izjavljujem:

1) Milena Šotra-Gaćinović je još 1942. godine u Americi, za vreme rata, radila naslovnu stranu i ilustracije za moju poemu »Srpska epopeja«. Dakle, saradivala je sa »Srpskim Gebelsom« i pre i posle odlaska Mirka Markovića i Srđe Price u Jugoslaviju.

2) O mojoj poemi »Srpska epopeja« jedan od najpohvalnijih prikaza napisao je suprug Milene Šotre-Gaćinović, pokojni sveštenik Vojislav Gaćinović, oktobra mjeseca 1943. godine.

3) Za svoj politički rad u SAD odlikovan sam od Prezidijuma Narodne Skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije Ordenom bratstva i jedinstva prvoga reda, 19. novembra 1946. godine.

4) Na predlog i preporuku Nikole Kovačevića-Starog dobio sam IZUZETNU, NACIONALNU, penziju.

5) Svoju knjigu »A NATION OF NATIONS« daruje mi LUI ADAMIĆ sa ovom posvetom: »For the Rev. Nikola Drenovac, a great fighter in the right cause — Smrt fašizmu! Sloboda narodu!«

Postavlja se pitanje kako je bilo moguće da ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE, koji i svojim nazivom obavezuje na strogo poštovanje istorijskih činjenica, olako i neprovereno prihvati objavljivanje ovakve izjave jedne zlonamerne, zavidljive i bolesno ambiciozne žene!